

Okupatorjevo orožje v rokah OF

Italijani so leta 1941 zasedli del slovenskega ozemlja tj. Notranjsko in večino Dolenjske v Ljubljano. Prvi izmed treh okupatorjev so ga že 3. maja 1941 priključili h kraljevini Italiji. V novi upravni enoti, Ljubljanski pokrajini so uvedli svojo civilno upravo.

Eđen izmed novoustanovljenih uradov je bil tudi pokrajinski anagrafski urad. Prostoro je imel v Trnovem, v bivšem sokolskem domu na nekdanji Mandeljčevi ulici. Naloga tega urada je bila evidenca prebivalstva. Vsak prebivalec je moral imeti evidenčno kartico, s katero so preverjali identičnost osebnih izkaznic. S tem načinom so lahko med drugim nadzirali begunce z Gorenjske in Štajerske ter morebitne ilegalce. Vodja urada je bil Roselli, po drugih podatkih pa Lorenzo Felice.

Komunistična partija se je zavedala, kako je anagrafski urad pomemben za njeno nemoteno delovanje. Nad ilegalno dejavnostjo OF na anagrafskem uradu je bedel dr. Vito Kraigher. Ker so na uradu zaposlovali predvsem begunce z Gorenjske in Štajerske je partija poskrbela da so bili zaposleni povsem zanesljivi ljudje. Zaposlovali so jih po prehodnem predlogu dr. Vita Kraigherja, ki se je povezal z dr. Adolfom Vogelnikom, ki je vodil delo na tem uradu. Za šefa je imel tri Italijane. V svojem stanovanju je imel Vogelnik vse do aretacije 20. maja 1942 sestanke z dr. Vitom Kraigherjem in Zdenko Ki-

drič.

V pokrajinskem anagrafskem uradu so vstavljali v kartoteko za ilegalce nove kartice, s katerimi so bile krite njihove legitimacije, na katerih so bili lažni podatki. Duplikate vseh kartic so morali poslati v Rim, vendar so jih že pred tem uničili in naredili nerabne tako, da so v zaboje nasuli nek prašek, ki je povzročil, da se je besedilo izbrisalo.

Vzrok za aretacijo dr. Vogelnika ni bila izdaja na anagrafskem uradu, kjer niso Italijani nikdar odkrili organizacije OF. Ovadil ga je skupaj z drugimi dr. Ciril Žebot. V tej raciji nad intelektualci so bili poleg dr. Vogelnika aretirani še ing. Milan Sever in Vinko Modendorfer. Italijani so očitno želeli, da aretiranci izvedo, kdo jih je ovadil, zato je zasliševalec pustil dr. Vogelniku na mizi ovadbo. Dr. Vogelnik je bil obsojen na pet let zapora na otočju Tremiti.

Anagrafski urad je bil ustanovljen tudi za mesto Ljubljana. Novembra 1941 so ga preselili s policije na današnji Prešernovi cesti v Čundrovo hišo na Mestnem trgu 23. To je po italijanski okupaciji izpraznil trgovec Suttner. V njegov lokal se je nameravala

vseliti neka zagrebška firma s tekstilom, vendar so ljubljanski trgovci iste branže raje plačevali najemnino kot pa da bi trpeli novo konkurenco.

Po preselitvi je prešel urad pod pristojnost Mestne občine ljubljanske. Način dela je bil isti kot na pokrajinskem uradu v Mandeljčevi ulici. Andrej Graselli je bil zadolžen za osebne izkaznice, dr. Letnar pa za domovnice.

Junija 1942 je prišlo do prvih večjih aretacij na mestni občini, ki so dobile epilogo s sodnim procesom 20. junija 1942. Obtožnica navaja, da je bilo poveljstvu sardinskih grenadirjev znano, da so si mnogi pripadniki »prevratnega gibanja v Sloveniji, da bi svoje bistvo lažje skrivali in da bi bolj nekažnovano razvijali svoje zločinsko delovanje priskrbeli ponarejene osebne izkaznice, na podlagi katerih se je ugotovilo, da so se izdajale ponajveč od Mestnega poglavarja.«

Po nemški zasedbi Ljubljane je bil anagrafski urad ukinjen. Graselli je postal vodja novoustanovljenega zaščitnega oddelka. Pred aretacijo 6. januarja 1945 je bil Graselli član okrožnega vodstva OF za Ljubljano.

Iz teh podatkov je razvidno, da je imela OF v svojih rokah tudi tiste urade, ki jih je okupator ustanovil prav za nadziranje te množične ilegalne, narodnoosvobodilne organizacije.

LOJZ TRŠAN

KS Tabor

RK sporoča – Te dni se oglašajo v stanovanjih krajanov Tabora otroci s sezami članov RK in pobirajo članarino za letošnje leto. Ker nekateri krajanje z nezaupljivostjo odpirajo vrata svojih stanovanj in so v dvomih, ali naj članarino plačajo ali ne, sporoča odbor RK, da je sklenil z osnovno šolo Ledina dogovor, po katerem so mladi podmladkarji RK priskočili odboru na pomoč in se obvezali, da bodo pobrali članarino v celotni KS. Člani RK pa naj brez dvomov plačajo prispevek za članarino mlademu podmladkarju, ki bo pozvonil na vratih njihovega stanovanja.

***

Se želite priključiti na plinsko omrežje? – Ljubljanska Plinarna bo letos po programu sanacijskih del plinskega omrežja v obdobju april – avgust opravljala sanacijska dela tudi v KS Tabor in sicer v Vrhovčevi, Rozmanovi, Ilirski in Trubarjevi ulici. Dela so nujna zaradi prehoda na zemeljski plin, prav tako pa tudi zaradi dotrajalosti plinskega omrežja. Ob tem bodo obnovili tudi hišne plinske priključke. Ob izvajanju sanacijskih del bodo na plinsko omrežje lahko priključili tudi vse nove potrošnike, ki sicer doslej plina niso imeli, so pa zainteresirani za priključek. Ob tem velja seveda povedati, da stroške, ki nastanejo v zvezi s sanacijo ali gradnjo novega hišnega priključka, brmenijo lastniki, oziroma upravljalce stavb.

Vsi hišni sveti, ali lastniki stavb omenjenih ulic naše KS, ki bi želeli podrobnejše informacije v zvezi z možnostmi bodisi za usposobitev že zgrajenih, bodisi novih priključkov na plinsko omrežje, naj pokličejo DO Energetika, TOZD Plinarna Ljubljana, tovariša Kranjca, tel. št. 552-841.

***

Začenja se razprava o statutu KS – Spremembe predpisov, dopolnitve občinskega statuta, pa tudi vsakdanja praksa so bili povod, da se je skupščina KS odločila sedanji statut, ki je bil sprejet že v letu 1983, dopolniti, oziroma spremeniti v vseh tistih določbah, ki ne ustrezajo več dejanskemu stanju. Statutarna komisija, ki je zelo zavzeto in uspešno vodi Teodor Stojšin, se je lotila dela izredno angažirano in že v januarju predstavila delovni osnutek dopoljnega statuta razširjenemu predsedstvu KK SZDL ter svetu KS. Oba organa sta dala še vrsto novih pobud, predvsem v pogledu krajevne samouprave in delegatskega sistema ter vloge DPO v KS.

Že 4. in 5. marca bodo o dopolnjenem osnutku razpravljali predstavniki vseh DPO in društev v KS, delegati sveta in skupščine KS, pa komisije sveta ter vse delegacije, kakor tudi vsi tisti krajanje, ki se bodo odzvali vabilom na oglašnih deskah po hišah in ki se zanimajo za novosti v statutu KS.

***

Strokovno poučni filmi za rezervne starešine – 19. februarja so se na volilno programski konferenci sestali člani ZRVS Tabor – Ledina. Ocenili so delo v preteklem mandatnem obdobju in se dogovorili za naloge, ki naj jih opravili v letošnjem letu. Mednje prav gotovo sodi kot najpomembnejša – aktivizacija dela organizacije. Na konferenci so počastili spomin na nedavno umrlega predsednika organizacije. Za novega predsednika so izvolili Igorja Zupančiča. Ob koncu konference so si ogledali nekaj strokovno poučnih filmov o modernem orožju in vojskovanju.

***

»Majska srečanja« bodo. – Letos bodo na Taboru organizirali že petič po vrsti kulturno športno manifestacijo, ki jo kratko imenujejo »majska srečanja«. Ker bo to že prvi mali jubilej, se bodo še posebej potrudili, da bodo letošnja srečanja še pestrejša in kvalitetnejša. Srečanja bodo od 11. do 23. maja. Več poudarka bodo namenili tekmovalnim otrok, za katere naj bi srečanja pomenila nekakšne »igre brez meja«. Razmišljajo tudi o tem, da bi se na Vačah srečali vsi upokojenci naše občine. V srečanju se bodo vključili tudi Partizan Tabor s svojimi slovesnostmi ob 80-letnici obstoja društva. Seveda bodo tako kot vedno doslej v srečanjih, sodelovali tudi dijaki Doma Tabor, pa učenci OŠ Ledina in otroci iz vrta Tabor, vojaki vojašnice 4. julij. Prav tako se bo v prireditve vključil tudi Dom upokojencev s svojim odlično pripravljenim programom. Kulturni delavci, ki so krajanje Tabora, bodo pripravili umetniški večer. Tudi stanovalci študentovske stolpnice so obljubili sodelovanje. V društvu invalidov pa se že vse leto pripravljajo na razstavo svojih izdelkov.

***

Potrebna je kompleksna rešitev prometnih tokov – Ko so delegati v delegaciji za zbor KS razpravljali o osnutku dopolnitve prostorskih sestavin srednjeročnega družbenega plana občine Ljubljana center 1986–1990 s programskimi zasnovami za nekatera uređitvena območja, so se zavzeli za to, da na seji skupščine podajo pobudo, da je v Ljubljani nujno potrebno urediti kompleksno rešitev prometnih tokov, ne pa parcialno za posamezna območja, kot se to dela zdaj in kot je navsezadnje nakazano tudi v programskih zasnovah.

***

Počitniško varstvo je mimo – V letošnjih zimskih počitnicah je bila KS Tabor določena za organizacijo počitniškega varstva šolarjev Tabora in Ledine in morda še Vodmata. V šoli se je za varstvo prijavilo 20 otrok. Člani DPM so pripravili vse potrebno za tolikšno število varovancev toda kaj se je zgodilo? Prvi in drugi dan so prišli le trije otroci, naslednje dni le nekaj več, tako, da so se organizatorji odločili drugi teden počitnic voditi otroke kar v Vodmat. Reči je treba, da otroci niso bili v ničemer prikrajšani, – programirane aktivnosti so vse izpeljali. Zameriti pa je treba staršem, ki so v šoli svoje otroke za varstvo prijavili, ne pa v varstvo tudi pošiljali.

***

Predvsem skrb na socialnem področju. – V februarju je tudi društvu upokojencev pripravilo svojo letno programsko konferenco. Članstvo, ki je do zadnjega kottička napolnilo dvorano KS, je pozorno in z odobravanjem prisluhnilo izčrpnemu poročilu predsednice društva Ančke Trtnikove in soglasno podprlo predlagani delovni program za letošnje leto. Še bolj kot doslej bodo skupno z organizacijo ZB delovali na socialnem področju in skušali sprotno reševati vse probleme ne le svojega članstva, ampak starejše populacije na splošno. Člani se bodo še bolj vključevali v hišno samoupravo, saj je tam neposredna baza za delovanje. Svojemu že doslej bogatemu programu so dodali še ustanovitev sekcije za izlete, ki jo bo vodila Betka Manfreda in krožka za ročno pletenje pod vodstvom Vide Meulove. Razmislili bodo tudi o ustanovitvi pevskega zbora. Sodelovali bodo tudi v SZDL in njenih frontnih delih, krajevni samoupravi in v delegatskem sistemu. Za doseganje sodelovanje so na konferenci prejeli od predstavnikov KK SZDL vse priznanje in pohvalo. Z žalostjo pa so ugotavljali, da se tudi na Taboru v društvu mlajši upokojenci malo vključujejo in bodo potrebni posebni naporji, da bi pridobili tudi te.

TATJANA PUST

KS Josip Prašnikar

Prostori KS bodo lepši – V teku so pleskarska dela v dohodu in v prostorih krajevne skupnosti, ki bodo pripomogla k lepšemu in prijetnejšemu izgledu.

***

Osnovna organizacija ZK – Sestanek je bil 12. februarja, komunisti pa so kritično razpravljali o »Informaciji predsedstva CK ZKJ o temeljnih značilnostih idejnopolitičnega stanja v družbi in ZKJ in o prodiranju meščanske desnice ter drugih protisocialističnih sil«.

***

Svet potrošnikov – Sestal se je 10. februarja in obravnaval rezultate javnega razpisa za oddajo poslovnih prostorov na Trubarjevi 23b (dvorišče) za pekarno. Krajanje upajo, da bo novi pek (zasebnik) pekel in prodajal kvaliteten domač kruh.

***

Pomoč starejšim krajanom – Na pobudo socialno zdravstvene komisije KO ZB NOV so se 3. februarja sestali na koordinacijskem sestanku člani socialne komisije pri svetu KS, člani Rdečega križa in člani borčevske komisije. Na sestanku so se dogovorili, kako bodo ugotavljali potrebe starejših krajanov za pomoč v gospodinjstvu, dostavo hrane na dom in za medicinsko nego na domu.

***

Svet KS – Delegati so se zbrali 16. februarja. Razpravljali so o predlogu finančnega načrta KS za letošnje leto in podprli spremembo 7. člena samoupravnega sporazuma o razporejanju sredstev za krajevne skupnosti.

Obravnavali so tudi stališča Zavoda za družbeno planiranje Ljubljana do pobude DO Tekstil za spremembo zazidalnega načrta. Svet KS vztraja na svojem prvotnem stališču, da je treba z gradnjo stanovanjsko-poslovnega objekta čimprej pričeti.

Delegati so kritično ocenili osnutek prostorskih sestavin srednjeročnega plana s programskimi zasnovami za kare CO 1/4 Sanatorij Emona. O njem je tekla beseda tudi na skupni seji delegacije v zbor KS skupščine občine in predsedstva KK SZDL dne 19. februarja. Dogovorjeno je stališče, naj se v programske zasnove vnesejo rešitve iz zazidalnega načrta, ki je bil sprejet pred dvema letoma po široki javni razpravi. Krajanje namreč ne želijo več razpravljati o vedno novih spremembah zazidalnega načrta. Strinjali so se z gradnjo podzemne parkirne hiše, ki naj bi služila tudi za zaklonsiše, katerega v KS nimajo, ter z gradnjo manjšega objekta Akademije za gledališče, radio, film in televizijo in nekaj stanovanj. Zavračajo pa preveliko število poslovnih prostorov na račun stanovanjskih površin, saj menijo, da morata biti ti dve postavki uravnoteženi.

SILVA ŠUC

KS Trg osvoboditve

Predsedstvo KK SZDL – Na seji dne 2. februarja so med drugim predlagali kandidata za podelitev srebrnega znaka OF. To sta Martina Leitgeb in Vladimir Grabar.

***

Osnovna organizacija ZK je aktivna – Na njeno pobudo je bilo za širši družbenopolitični aktiv v KS organizirano predavanje o spremembah v družbenoekonomskem in političnem sistemu SFRJ, ki ga je vodil Janez Kunc, namestnik družbenega pravobranilca samoupravljanja v SRS. Obisk je bil zadovoljiv. Osnovna organizacija se je hkrati obvezala da bodo taka predavanja postala stalna oblika njene dela, ki bo članom DPO in aktivistom KS omogočila bolj preprost način z aktualnimi problemi v družbi.

Kulturni utrip

Potem, ko je bila 5. decembra lani v prenovljeni dvorani KS Ajdovščina odprta galerija JUNIJ, je kulturno dogajanje nadvse bogato. Najprej so se predstavili člani grupe Junij s skupinsko razstavo, nato je pritegnil pozornost beograjski karikaturist Jugoslav Vlahović. Medtem ko je v februarju kipar Boštjan Putrih predstavil svoje najnovejše plastike, je komisija za kulturo pripravila tudi celovečerno prireditev: nastopil je mešani pevski zbor Slovenske matice, Prešernovo Lenoro in Glosa pa je izjemno doživeto podala dramska umetnica Majda Grbac. V marcu (predvidoma do 20.) razstavlja fotografске cikle avstrijska umetnica Elizeta C. Wongova. V do zadnjega kottička polni dvorani pa je 23. februarja nastopil tudi mešani pevski zbor Univerzitetne pediatrične klinike.

Dodajmo še, da Društvo Junij (sedež ima v KS), prilagaja program razstavne dejavnosti in številnih spremljajočih prireditev redni dejavnosti krajevne skupnosti, njenih družbenopolitičnih organizacij in društev.

In namesto vabila: galerija Junij na Kidričevi 11 je odprta vsak dan, razen ob nedeljah in ponedeljkih od 10. do 17. ure.

—mz

